ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាកលវិទ្យាល័យ អង្គរខេមរា

ANGKOR KHEMARA UNIVERSITY

មហាវិទ្យាល័យ

សិល្បៈ មនុស្សសាស្ត្រ និងភាសា

ឯកទេស៖ អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

មុខវិជ្ជា ៖ អក្សរសិល្ប៍សម័យមុនអង្គរ-អង្គរ

ប្រធានបទ

វិភាគបញ្ហាក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរ គ្រង់ខ្សែទី៧៩

បង្រៀននិងណែនាំដោយ៖ បណ្ឌិត ឃិន យ៉ង់

រៀបរៀងដោយ និស្សិត ឌី ជីវ័ន្ត

និស្សិតអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ជំនាន់ទី១៤ វគ្គទី០១ ឆមាសទី០២ ឆ្នាំទី០៣

សាខាពោធិ៍សាត់

អត្តលេខ ៖ #AKU01-B-00155 PS

ព.ស២៥៦៧ ឆ្នាំសិក្សា២០២៣-២០២៤ គ.ស ២០២៤

ឧទ្ទិសកថា

ខ្ញុំសូមឧទ្ទិសស្នាដៃនេះជូនចំពោះ៖

- វិញ្ញាណក្ខន្ធបុព្វបុរសខ្មែរគ្រប់រូបដែលបានធ្វើពលិកម្មគ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បីការពារជាតិមាតុភូមិ។
- វិញ្ញាណក្ខន្ធកវី បណ្ឌិត អ្នកនិពន្ធ អ្នកប្រាជ្ញខ្មែរគ្រប់ជំនាន់។ ដែលបានខិតខំថែរក្សាអក្សរសាស្ត្រជាតិឱ្យរីកចម្រើនគង់វង្សរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។
- វិញ្ញាណក្ខន្ធសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន ណាត ដែលព្រះអង្គបាន បន្សល់ស្នាដៃដ៏វិសេសវិសាលសម្រាប់កូនខ្មែរគ្រប់ជំនាន់នោះគឺ សៀវភៅវចនានុក្រមខ្មែរ។
- វិញ្ញាណក្ខន្ធនៃបុព្វការីជនរបស់ខ្ញុំទាំងអស់។

សូមជួយទ្រទ្រង់វិស័យអក្សរសាស្ត្រជាតិឱ្យកាន់តែរីកចម្រើនជានិច្ចនិរន្តរ៍។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ទន្ទឹមនឹងការកកើតនូវស្នាដៃឡើងបានជាលទ្ធផលនេះខ្ញុំបាទសូមសម្តែងនូវអំណរគុណជាអនេកប្រការចំពោះ ៖

លោកឪពុក អ្នកម្តាយនៃខ្ញុំទាំងឡាយជាបុព្វាចារ្យនឹងជាព្រះអរហន្តដ៏ប្រសើររបស់ខ្ញុំបាទដែលលោកបានផ្តល់នៅកំណើត ហើយចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាដោយព្រហ្មវិហារធម៌។ ជានិច្ចកាលលោកតែងតែណែនាំ ចង់ឲ្យក្លាយជាគ្រាប់ពូជដ៏មានតម្លៃមួយ។

លោកគ្រូ អ្នកគ្រូទាំងអស់តាំងពីថ្នាក់បឋមសិក្សារហូតមកដែលអស់លោកបានបង្ហាត់បង្រៀនឲ្យខ្ញុំបាទនៅទ្រព្យសម្បត្តិដែលមិនអាចកាត់ថ្លៃបានពោលគឺចំណេះវិជ្ជា ព្រមទាំងសីលធម៌ សុជីវធម៌ក្នុងសង្គមធ្វើឲ្យ ក្លាយជាធនធានដ៏មានតម្លៃមួយសម្រាប់សង្គមជាតិ។

បណ្ឌិត **នូ ចាន់សុភី** សាកលវិទ្យាធិការ នៃសាកលវិទ្យាល័យអង្គរខេមរា និងគណៈគ្រប់គ្រងនៃសាកលវិទ្យាល័យអង្គរខេមរាទាំងអស់ធ្វើឲ្យខ្ញុំបានទទួលបានចំណេះដឹងដ៏មានតម្លៃសម្រាប់ជួយខ្លួនឯង គ្រួសារ និងសង្គមជាតិបានមួយចំណែក។

សាស្ត្រាចារ្យក្នុងដេប៉ាតឺម៉ង់ អក្សរសាស្ត្រខ្មែរនៃសាកលវិទ្យាល័យអង្គរខេមរាទាំងអស់ដែលបានខិតខំប្រិតប្រៀនតម្រែតម្រង់នៅមុខវិជ្ជាទាំងឡាយក្នុងជំនាញអក្សរសាស្ត្រខ្មែរញ៉ាំងឲ្យខ្ញុំបាទទទួលនូវចំណេះដឹងយ៉ាងស្រួចស្រាល់លើជំនាញរបស់ខ្ញុំ។ជាពិសេសសូមអរគុណជាអនេក ចំពោះសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត **ឃិន យ៉ន** ដែលបង្រៀនលើមុខវិជ្ជាអក្សរសិល្ប៍សម័យមុនអង្គរ-អង្គរដែលបានណែនាំ កែតម្រូវលើការស្រាវជ្រាវមួយនេះ។

មាតិកា

I ជំពូកទី១៖ សេចក្ដីផ្ដើម .... ទំព័រទី១-៣

១.១ ប្រវត្តិបញ្ហា ....

១.២ ចំណោទបញ្ហា ....

១.៣ គោលបំណងនាំការស្រាវជ្រាវ ....

១.៤ ដែនកំណត់ ....

១.៥ វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ ....

១.៦ សារប្រយោជន៍នៃការស្រាវជ្រាវ ....

១.៧ រចនាសម្ព័ននៃការស្រាវជ្រាវ ....

II ជំពូកទី២៖ អំពីរឿងរាមកេរ្តិ៍ .... ទំព័រទី៣-៤

២.២ ប្រវត្តិ ....

២.៣ អ្នកនិពន្ធ ....

III ជំពូកទី៣៖ ការវិភាគអត្ថន័យ អត្ថរូប អត្ថរស .... ទំព័រទី៤-១១

៣.១ វិភាគអត្ថន័យ

៣.១.១ សង្ខេបរឿង ....

៣.១.២ ប្រធានរឿង ....

៣.១.៣ មូលបញ្ហារឿង ....

៣.១.៤ វិភាគបញ្ហាទំនាស់ និងដំណោះស្រាយ ....

៣.១.៥ វិភាគតួអង្គ ....

៣.១.៥ វិភាគបញ្ហាផ្សេងៗ ....

៣.២ វិភាគអត្ថរូប

៣.២.១ វិភាគពាក្យពេចន៍ ....

៣.២.២ វិភាគឃ្លាល្បះ ....

៣.២.៣ វិភាគជើងកាព្យ..

៣.៣ វិភាគអត្ថរស

៣.៣.១ វិភាគអច្ឆរិយរស ....

៣.៣.២ វិភាគកុសលរស...

៣.៣.៣ វិភាគទារុណរស ....

៣.៣.៤ វិភាគហាសរស ....

IV ជំពូកទី៤៖ លក្ខណៈវិជ្ជមាន អវិជ្ជមាន (ឥទ្ធិពល តម្លៃសង្គម ការអប់រំ...) .... ទំព័រទី១១

៤.១ លក្ខណៈវិជ្ជមាន..

៤.២ លក្ខណៈអវិជ្ជមាន...

V ជំពូកទី៥៖ សន្និដ្ឋាន .... ទំព័រទី១១

ឯកសារពិគ្រោះ ....

I ជំពូកទី១៖ សេចក្ដីផ្ដើម

១.១ ប្រវត្តិបញ្ហា

ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរបានផ្លាស់ប្ដូរទៅលើអត្ថន័យ អត្ថរូប ស្របទៅតាមសម័យកាលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រ ហូតដល់ មានការបែងចែកអក្សរសិល្ប៍ជាបីស័យកាលគឺ អក្សរសិល្ប៍សម័យបុរាណ អក្សរសិល្ប៍សម័យកណ្ដាល និងអក្សរសិល្ប៍សម័យទំនើប។

ដោយផ្អែកលើទ្រឹស្ដីនៃការសិក្សាលើមុខវិជ្ជាអក្សរសិល្ប៍បុរាណ បានកំណត់ថាស្នាដៃដែលមានការ ឯកភាពលើអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរសនោះជាស្នាដៃលមានលក្ខណៈតន្តី។ ក្រោយពីបានសិក្សាស្នាដៃរួចមក យើងឃើញថា រឿងរាមកេរ្តិ៍ គឺជាអក្សរសិល្ប៍បែបព្រាហ្មណ៍និយមខ្មែរដែលមានអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរស ប្រកបដោយលក្ខណៈល្អវិសេសវិសាល។ អ្នកនិពន្ធបានតាក់តែងជាកាព្យដែលទទួលបានការចាប់អារម្មណ៍ពេញចិត្តជាខ្លាំងពីមហាជននៅសម័យនោះ។ ទៀតសោតស្នាដៃនេះបានបង្កប់នូវតម្លៃជាច្រើន ដែលមានតាំងពីរបបគ្រប់គ្រង នយោបាយ ទំនៀមទម្លាប់ ជីវភាពរសនោះ ស្ថានភាពរបស់សង្គម ស្ថានភាពគ្រួសារជាដើម។ តម្លៃទាំងនេះបានផ្ទុកទៅដោយឧត្ដមគតិ ដំបូន្មាន គំនិតល្អៗ។ ដូចនេះហើយទើបខ្ញុំបាទ សម្រេចយកស្នាដៃរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរក្នុងអក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម មកសិក្សាវិភាគ ក្នុងខ្សែទី៧៩ដែលកំណត់ប្រធានបទថា "វិភាគបញ្ហាក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរ ត្រង់ខ្សែទី៧៩" ។

១.២ ចំណោទបញ្ហា

រឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរ គឺជាប្រភេទអក្សរសិល្ប៍បុរាណ ដែលការតាក់តែងឡើងឡើងប្រកបទៅដោយសិល្បវិធីយ៉ាងល្អឯក។ រឿងរាមកេរ្តិ៍ចខ្មែរបានបង្ហាញពីតួអង្គព្រះរាមជា អាវតាផងនិងជាមនុស្សផង។ ដូចនេះហើយការយករឿងរាមកេរ្តិ៍មកសិក្សា ដើម្បីស្វែងឱ្យឃើញពីលក្ខណៈពិសេសនៅក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍៖

-តើសកម្មភាពបែបណាខ្លះដែលថាព្រះរាមជា អាទិទេព្វ និងជាមនុស្ស?

-តើអក្សរសិល្ប៍បុរាណបានផ្ដល់នូវតម្លៃយ៉ាងណាខ្លះ ចំពោះអ្នកសិក្សា និងសង្គម?

-តើរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរបានផ្ដល់គំនិតអប់រំអ្វីខ្លះ ដល់មហាជន?

១.៣ គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ

ការជ្រើសរើសយកប្រធានបទ "វិភាគបញ្ហាក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរ ត្រង់ខ្សែទី៧៩" មកធ្វើការសិក្សា ស្រាវជ្រាវនេះគឺក្នុងគោលបំណង

- ទទួលបានចំណេះដឹងសំខាន់ៗ ពីការសិក្សាលក្ខណៈតន្តីក្នុងស្នាដៃ
- ដើម្បីបន្សល់ទុកជាមេរៀនឬ ជាឯកសារនៃការវិភាគបញ្ហាក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរ ក្នុងវគ្គទី៧៩ សម្រាប់អ្នកសិក្សាជំនាន់ក្រោយ

- លើកកម្ពស់ដល់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ លើវិស័យអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរឱ្យកាន់តែរីកចម្រើន
- ចូលរួមលើកតម្លៃនៃស្នាដៃតែងនិពន្ធ របស់អ្នកនិពន្ធខ្មែរជំនាន់មុនៗ។

១.៤ ដែនកំណត់

ក្នុងការសិក្សានេះ ដោយផ្អែកទៅលើអក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម ឬអក្សរសិល្ប៍តន្តីខ្មែរ សម្រាប់លើយកមកធ្វើការវិភាគឱ្យឃើញនូវបញ្ហាផ្សេងៗដែលកើតមានឡើងក្នុងខ្សែទី៧៩នៃរឿងរាមកេរ្តិ៍មកធ្វើការចោទនិងស្រាយ។

១.៥ វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ

ជាការពិតណាស់នៅក្នុងការស្រាវជ្រាវមួយនេះ គឺធ្វើឡើងទៅតាមវិធីនៃការសិក្សាវិភាគរែកញែករកនូវបញ្ហាផ្សេងៗរបស់សាច់រឿងត្រង់ខ្សែទី៧៩ដើម្បីវិភាគរកហេតុផលនៃបញ្ហា។

១.៦ សារប្រយោជន៍នៃការស្រាវជ្រាវ

ចំពោះការសិក្សារឿងនៅក្នុងខ្សែទី៧៩ គឺជាការសិក្សាដើម្បីពង្រឹងនូវចំណេះដឹងបន្ថែម ទៅលើស្នាដៃបុរាណ និងរក្សាស្នាដៃដែលជាកេរដំណែលរបស់ខ្មែរយើង បានបន្សល់ទុកតាំងពីបុរាណ ព្រមទាំងបានបន្សល់ទុកស្នាដៃឱ្យអ្នកសិក្សាជំនាន់ក្រោយបានយល់ បានដឹង និងបានស្គាល់ ព្រមទាំងទុកឱ្យអ្នកសិក្សាជំនាន់ក្រោយទុកជាឯកសារប្រើប្រាស់ទៅតាមតម្រូវការរបស់។ ក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ ខ្ញុំបាទសង្ឃឹមថានៅពេលដែលស្រាវជ្រាវបានបញ្ចប់ដោយជោគជ័យកិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះនឹងផ្តល់ជាសារៈប្រយោជន៍ជាច្រើនចំពោះសង្គមខ្មែរ ដូចជា៖

- ផ្តល់ជាចំណេះដល់អ្នកអានពីបញ្ញត្តិ ទ្រឹស្តីផ្សេងៗ ដែលទាក់ទងនឹងលក្ខណៈរបស់អក្សរសិល្ប៍បុរាណ
- បានជាចំណេះដឹងសំខាន់ៗ ពីការសិក្សាវិភាគបញ្ហាក្នុងស្នាដៃ
- រួមចំណែកក្នុងការកសាងធនធានឯសារ ដែលទាក់ទងទៅនឹងអក្សរសិល្ប៍តន្តី
- ចូលរួមការពារនូវអត្តសញ្ញាណជាតិ ដោយបានលើស្ទួយលើវិស័យអក្សរសិល្ប៍ដែលបានផ្តល់ជាឧត្តមគតិ ក្នុងសង្គមរបស់ខ្មែរ ជាពិសេសនោះទុកជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់អ្នកសិក្សាជំនាន់ក្រោយឱ្យយល់ច្បាស់ថា ជាតិខ្មែរមានអក្សរសិល្ប៍ដែលបង្កប់នូវគំនិតល្អៗសម្រាប់ផ្តល់ជាគតិអប់រំដល់មនុស្សជំនាន់ក្រោយទៀតផង។

១.៧ រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ

ការសិក្សានេះយើងធ្វើការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធដូចខាងក្រោម៖

- ជំពូកទី១៖ សេចក្តីផ្តើម ដែលមានប្រវត្តិបញ្ហា ចំណោទបញ្ហា គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ ដែនកំណត់ វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ សារប្រយោជន៍នៃការស្រាវជ្រាវ រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ។

- ជំពូកទី២៖ អំពីរឿងរាមកេរ្តិ៍មាន ប្រវត្តិ អ្នកនិពន្ធ។
- ជំពូកទី៣៖ ការវិភាគអត្ថន័យ(សង្ខេបរឿង ប្រធានរឿង មូលបញ្ហារឿង វិភាគបញ្ហាទំនាស់និងដំណោះស្រាយ វិភាគតួអង្គ វិភាគបញ្ហាផ្សេងៗ) វិភាគអត្ថរូប(វិភាគពាក្យពេចន៍ វិភាគឃ្លាល្បះ វិភាគជើងកាព្យ) វិភាគអត្ថរស(វិភាគអច្ឆរិយរស វិភាគកុសលរស វិភាគទារុណរស វិភាគហាសរស)។
- ជំពូកទី៤៖ លក្ខណៈវិជ្ជមាន អវិជ្ជមាន (ឥទ្ធិពល តម្លៃសង្គម ការអប់រំ...)។
- ជំពូកទី៥៖ សន្និដ្ឋាន និងឯកសារពិគ្រោះ។

II ជំពូកទី២៖ អំពីរឿងរាមកេរ្តិ៍

២.២ ប្រវត្តិ

រឿងរាមកេរ្តិ៍ គឺជាការប្រែសម្រួលនៃរឿងរាមាយណៈ ដែលនិយាយពីច្បាំងមួយយ៉ាងធំក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាពីបុរាណ ហើយគេបានចាត់ទុកថាជាស្នាដៃរបស់លោក វាល្មិកិ។ ពាក្យពេចន៍ ដែលបានប្រើក្នុងរឿងនេះជាភាសាបាលីសំស្រ្កឹត ក្នុងរវាង ព.ស.ប្រមាណ៧៥០ឆ្នាំ ហើយក៏ផ្សព្វផ្សាយចេញពីខេត្តមួយទៅខេត្តមួយ។ អ្នកដែលនាំរឿងនេះទៅនិយាយផ្សាយក៏ពោលបន្ថែមបន្ថយ ឬបំពេញតាមអធ្យាស្រ័យរបស់ខ្លួន ដើម្បីឱ្យពីរោះដល់អ្នកស្តាប់។ ជួនកាលទៀត មានយករឿងរ៉ាវដែលមានក្នុងស្រុកផ្សេងៗមកបញ្ចូលជាមួយបន្ថែមទៀតដើម្បីឱ្យបានអ្នកស្រុកកាន់តែចូលចិត្តរឿងនេះថែមទៀត។ ហេតុនេះហើយបានជាភាសាសំស្រ្កឹត ដែលនិទានតៗគ្នាពីមួយទៅមួយបានក្លាយជាការគោរព និងជាអក្សរសាស្រ្តសម្រាប់ស្រុកភូមិនីមួយៗ។

២.៣ អ្នកនិពន្ធ

គេពុំអាចរកឃើញឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ តែប្រហែលជាអ្នកប្រាជ្ញខ្មែរដែលចេះភាសាសំស្រ្កឹតយ៉ាងច្បាស់លាស់ និងមានទំនោរទៅរកពុទ្ធសាសនា។ ប្រហែលជាមានអ្នកនិពន្ធពីរនាក់គឺ៖

-ពីខ្សែទី១-១០ មានអ្នកនិពន្ធម្នាក់

-ពីខ្សែទី៧៥-៨០ មានអ្នកនិពន្ធម្នាក់ទៀត។ (*ទស្សនៈលោកញ៉ុកថែម,រឿងរាមកេរ្តិ៍, លាង ហាប់អាន*)

បើពិនិត្យតាមអត្ថន័យរឿងឃើញថា រាមកេរ្តិ៍ខ្មែរអាចតាក់តែងឡើងក្នុងពេលដែលប្រទេសខ្មែរកំពុងតែមានទំនាស់សាសនា គឺក្នុងអំឡុងស.វទី១១ទៅទី១២។

ចំណែកតាមជញ្ជាំងប្រាសាទវិញ គេឃើញមានរូបចម្លាក់មួយចំនួនដែលទាក់ទងទៅនឹងដំណើររឿងរាមកេរ្តិ៍ និងរាមាយណៈមាននៅតាមជញ្ជាំងប្រាសាទដូចជាប្រាសាទកោះកេរ (ដើម ស.វទី១០) ប្រាសាទបន្ទាយស្រី (ពាក់កណ្តាល ស.វទី១០) ប្រាសាទបាពួន (ដើមស.វទី១១) ប្រាសាទអង្គរ (ដើម ស.វទី១២)។ ចំណែកភាសាសរសេរក្នុងឯកសាររឿងរាមកេរ្តិ៍របស់**អ្នកអង្គម្ចាស់**

វង្សាធាយាវង្ស ដែលយើងកំពុងសិក្សាសព្វថ្ងៃឃើញថា បទនិពន្ធនេះ សរសេរក្រោយសម័យអង្គរ ជាពិសេសគឺចាប់ពីខ្សែទី៧៥-៨០ជាអត្ថបទងាយអានងាយយល់ ប្រហាក់ប្រហែលនឹងភាសាសរសេរទំនើបដែល។

III ជំពូកទី៣៖ ការវិភាគអត្ថន័យ អត្ថរូប អត្ថរស

៣.១ វិភាគអត្ថន័យ

៣.១.១ សង្ខេបរឿង

នាងសីតាបញ្ឈឺចិត្តព្រះរាម ដោយបញ្ជាក់ថាកាលពីមុនព្រះអង្គដឹងថា នាងស្មោះត្រង់តាមរយៈហនុមានទៅស៊ើបការ និងតាមវិធីលុយភ្លើង ម្ដេចនៅតែព្រះអង្គសម្លាប់នាងទៀត។ ឥឡូវនេះនាងនៅក្នុងព្រះតែងជួបយក្សាជួបព្រានព្រៃផងនោះព្រះអង្គរឹតតែប្រច័ណ្ឌនិងយកទោសនាងខ្លាំងលើសពីមុនទៅទៀត។ ព្រះរាមសុំឱ្យព្រះនាងយកព្រះខ័នមកកាត់កព្រះអង្គចោលបើពុំអាណិតទេ។ ប៉ុន្តែព្រះនាងតបថា "បពិត្រពាក្យនេះពីរោះមធូរស្មានមេត្រី ផ្អែមលើសក្រៃលែង ចំណីធីហើយឈឺពោះមិនខាន"។

ព្រះរាមដឹងថា ពុំអាចយកជ័យជម្នះលើពាក្យសត្យរបស់នាងពុំបាន ក៏រកមធ្យោបានសុំបុត្រដើម្បីឱ្យនាងសីតាទៅតាម ប៉ុន្តែនាងសីតាបញ្ឈឺចិត្តព្រះរាមទៀត។ ព្រះរាមយុះសោកចង់សម្លាប់ខ្លួននៅទីនោះ។ សីតាខ្លាចស្វាមីសោយទិវង្គតមែនក៏ហៅបុត្រមកប្រគល់ឱ្យព្រះរាមនៅពេលនោះទៅ។ ព្រះរាមនាំបុត្រទៅជួបនឹងព្រះអនុជទាំងបីអង្គ ព្រមទាំងហនុមាននិងសេនាទាំងអស់នៅក្រៅអាស្រម។ អ្នកទាំងអស់គ្នាបានសុំទោសទៅវិញទៅមក។

ព្រះរាមបានវិញចូលទៅនគរវិញ ហើយបាននាំបុត្រទាំងពីរទៅថ្វាបង្គំមាតាទាំងបីអង្គ។ ពេលនោះជីដូននិងចៅបានស្គាល់គ្នា និងបានសំណេះសំណាលគ្នាពីរឿងអតីតកាល។ ព្រះរាមបានចាត់សុម័ន្តមន្ត្រីឱ្យជ្រើសរើសរកកុមារីអាយុ១០ឆ្នាំ មានរូបឆោមល្អត្រកូលខ្ពស់មកធ្វើជាភីលៀងរាជមុការទាំងពីរ។ ព្រះរាមបានចាត់ចែងជប់លៀងបុត្រយ៉ាងមហោឡារិក។

យប់មួយព្រះរាជកុមារយំរលឹកមាតា ព្រះរាមក៏រលឹកដែរ ហើយក៏ចូលទៅលួងលោមបុត្រទាំងពីរ។ លុះព្រឹកឡើងព្រះរាមឱ្យសេនានិងភីលៀងដង្ហែកុមារទៅជួបម្ដាយ ប៉ុន្តែមុននឹងចេញដំណើរទៅព្រះអង្គប្រាប់បុត្រឱ្យជួយអង្វរនាងសីតា ព្រមវិលចូលវាំងវិញ បើព្រះនាងមិនព្រមព្រះអង្គនឹងសុគតនៅថ្ងៃណាមួយ ហើយបើនិយាយដូច្នេះហើយ នៅតែមិនព្រមទើបទ្រង់ឱ្យភីលៀងនៅបម្រើនាងនៅទីនោះ។

រាជកុមារ បាននាំភីលៀងទៅជួបមាតាដូចបំណង។ ពេលនោះម្ដាយនិងកូនយំរលឹកគ្នាយ៉ាងខ្លាំង។ ចំណែកឯភីលៀង ដែលធ្លាប់ដង្ហែនាងសីតាទៅក្រសាលទឹកពីមុនមកនោះ ក៏យំរៀបរាប់ដែរ។ សីតាបានបញ្ជាក់ថា នេះជាកម្មរបស់នាងទេ។

៣.១.២ ប្រធានរឿង

តាមរយៈដំណើររឿងក្នុងខ្សែទី៧៩អ្នកនិពន្ធបានបង្ហាញពីសកម្មភាពព្រះរាមលួងលោមនាសីតាពីវិធីមួយទៅវិធីមួយ ដូចនេះប្រធានរឿងស្ថិតនៅក្នុង "ទំនាស់វិបត្តិផ្ទៃក្នុងគ្រួសាររបស់ព្រះរាម"។

៣.១.៣ មូលបញ្ហារឿង

វិលជុំវិញបញ្ហានៅត្រង់ខ្សែទី៧៩នេះបានបង្ហាញពីភាពជាមនុស្សរបស់ព្រះរាម ដែលធ្វើឱ្យតម្លៃរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរមានលក្ខណៈមនុស្សសុទ្ធសាធ។

៣.១.៤ វិភាគបញ្ហាទំនាស់ និងដំណោះស្រាយ

-បញ្ហាទំនាស់៖ "ប្រច័ណ្ឌ"

-គូទំនាស់៖ ព្រះរាម ↔ នាងសីតា

ទំនាស់រវាងព្រះរាមនិងមហេសី(នាងសីតា)

ការលែងលះគ្នាបណ្តាលមកពីរឿងប្រច័ណ្ឌខ្លាំងពេកនេះហើយដែលធ្វើឱ្យព្រះរាមលែងស្គាល់ខុសត្រូវពុំទទួលយកការពិតរបស់នាងសីតា។ ទោះបីនាងព្យាយាមពន្យល់យ៉ាងណា ក៏ព្រះរាមនៅតែបញ្ជាឱ្យព្រះលក្ស្មណ៍យកនាងទៅសម្លាប់ចោលទាំងមានផ្ទៃពោះដោយគ្មានការជំនុំជម្រះ។ កត្តានេះហើយដែលធ្វើឱ្យនាងសីតាលែងចង់ជួបព្រះរាមជារៀងរហូត ទោះបីជាព្រះរាមប្រើគ្រប់មធ្យោបាយក្នុងការលួងលោមយ៉ាងណាក៏ដោយ។ធ្វើឱ្យនាងសីតាអស់ជំនឿលើភក្តីភាពរបស់ខ្លួនដែលបានធ្វើពីមុនមក។

+ដំណោះស្រាយ៖ ព្រះរាមរកវិធីសាស្ត្រមធ្យោបាយគ្រប់បែបយ៉ាងក្នុងការតាមលួងលោមនាងសីតា...។

៣.១.៥ វិភាគតួអង្គ

- **ព្រះរាម ៖** ព្រះរាមមានលក្ខណៈពីរយ៉ាងគឺ៖

ក. លក្ខណៈជាអាទិទេព

- លើកធ្នូសរបំផ្លាញក្អែកខ្មៅឈ្មោះកាកនាសូរ
- លើកធ្នូសរព្រះបាទជនកបាននាងសីតាជាមហេសី
- ដើរទៅដល់ទីណា ភាពក្រៀមក្រោះប្រែជាស្រស់បំព្រង
- មានទិព្វញ្ញាណ (ដឹងថាព្រះភិរុតតាមរកព្រះអង្គ)
- ពេលដែលព្រះរាមឈ្នះសភាវៈអាក្រក់ម្តងៗ មានទេវតាបាចផ្កាជូនពរ
- មានទិព្វញ្ញាណដឹងថាប្រើសមាសជាយក្សប្រែក្រឡា
- ពេលដែលព្រះរាមដេកក្រោមដើមស្វាយព្រះអាទិត្យមិនហ៊ានគោចរ

- ព្រះរាមមានកងចក្រនៅបាតដៃទាំងពីរ
- ព្រះរាមមើលឃើញកណ្តួលរតន៍របស់ហនុមាន ដែលគ្មានអ្នកណាអាចមើលឃើញ
- ទ្រង់ញាណដឹងថាក្រុងពាលីមិនកាន់ពាក្យសច្ចៈពីអតីតជាតិ
- គំរាមកំហែងទេវតា
- ទេវតាខ្លបខ្លាចគ្រប់គ្នា

ខ. លក្ខណៈជាមនុស្ស

+ គុណសម្បត្តិ

- គោរពពាក្យសច្ចៈមិនព្រមសោយរាជ្យជំនួសបិតា
- មានខន្តី សុខចិត្តអត់ធ្មត់មិនតបតនឹងនាងកៃកេសីជាម្តាយចុង
- សុខចិត្តលះបង់រាជសម្បត្តិទៅរស់នៅក្នុងព្រៃ១៤ឆ្នាំ
- ប្រកាន់អហិង្សាដោយអប់រំព្រះលក្ស្មណ៍កុំឱ្យខឹងនឹងម្តាយចុង

+ គុណវិបត្តិ

- ធ្វេសប្រហែស ដេញបាញ់ប្រើសមាសក្រឡាខ្លួនទុកនាងសីតាឱ្យយក្សឆក់យកបាន
- មានការប្រមាថ អាងខ្លួនខ្លាំងទៅសម្លុតគេឯង
- មានភាពកាចសាហាវ សម្លាប់យក្សយ៉ាងក្រពុលមុខគ្មានដឹងខុសត្រូវ
- មានការច្រណែនប្រច័ណ្ឌ ខឹងក្រុងរាពណ៍ឆក់យកនាងសីតា ប្រច័ណ្ឌនាងសីតាគូររូបក្រុងរាពណ៍
- មានការភ័យតក់ស្លុត យំសោកស្តាយនាងសីតា តក់ស្លុតឃើញប្អូនត្រូវរបួស លែងស្គាល់ទិសតំបន់ដោយហេតុការណ៍ផ្សេងៗ សាកសួរហោរាជាដរាប
- មានចិត្តកំសាក ពឹងតែកម្លាំងហនុមាន លបបាញ់ពាលីដោយមិនដឹងខ្លួន ខ្ចីអាវព្រះនារាយណ៍មកពាក់ឱ្យមហាជម្ពូខ្លបខ្លាច
- មានគំនិតចក្រពត្តិ បំបែកបំបាក់បងប្អូនគេ(ពាលីនិងសុគ្រីព) ដើម្បីប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន
- ជាឈ្មួញសង្គ្រាម ព្រះរាមជាមេសឹកទិញមនុស្សគំរាមកំហែងអ្នកដទៃព្រោះរឿងផ្ទាល់ខ្លួន ធ្វើសង្គ្រាមជាមួយកូនក្មេង (រាមលក្ស្មណ៍ និងជប្បលក្ស្មណ៍)
- បរាជ័យក្នុងរឿងស្នេហា

- មានចិត្តស្រាលឆាប់ឆេវឆាវ។
- **នាងសីតា**

+ គុណសម្បត្តិ

- រូបល្អលើសនារីត្រៃភព
- មានចិត្តស្នេហាស្មោះស្ម័គ្រជាមួយស្វាមី
- មានចរិយាល្អប្រពៃ
- គោរពអ្នកដទៃជាពិសេសអ្នកបួស
- មិនព្រមរាបការជាមួយក្រុងរាពណ៍ រង់ចាំព្រះរាម១០ខែសុខចិត្តស្លាប់
- មិនជឿផ្ដេសផ្ដាសដោយគ្មានភស្តុតា

+ គុណវិបត្តិ

- មានចិត្តលោភ និងស្រណោះរាជបល្ល័ង្ក
- ស្រឡាញ់បុណ្យសក្តិ
- ឆាប់ភ័យតក់ស្លុត
- មានចិត្តរឹងរូស ចង់មានស្បែកប្រើសមាស ទោះបីព្រះរាមប្រាប់ថាជាយក្សប្រែក្រឡាក៏ដោយ
- **រាមលក្ស្មណ៍ និងជប្បលក្ស្មណ៍**

+ គុណសម្បត្តិ

- កុមារទាំងពីរចេះអាណិតស្រឡាញ់ជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ដូចជាពេលគេចាប់រាមលក្ស្មណ៍ ជប្បលក្ស្មណ៍បានប្រើល្បិចទៅរំដោះ
- មានសីលខ្ពស់ស្មើព្រះរាយណ៍ជាបិតា គឺហួសពីក្មេងនានាដោយវាមានអាយុត្រឹមតែ១០ឆ្នាំតែខ្លាំងក្លាអស្ចារ្យ
- ស្រឡាញ់ប្រណិប័តន៍មាតា នឹករឭកមាតាយ៉ាងខ្លាំង
- ព្យាយាមផ្សះផ្សាទំនាស់រវាងអ្នកមានគុណទាំងពីរ
- អាចចាប់ហនុមានបាន

+ គុណវិបត្តិ

- របិុលរប៉ូចល្មើសនឹងបម្រាមចាប់សេះរបស់ព្រះមហាក្សត្រជិះលេងទោះបីឃើញសារចងភ្ជាប់សេះក៏ដោយ
- ព្រហើនកោងកាច ពុំគោរពមនុស្សចាស់ ពុំចេះគួរសម
- ទាមទារឱ្យព្រះរាមប្រាប់ពីពង្សសន្តានជាមុន ទើបប្រាប់ជាក្រោយ
- ក្មេងក្អាង ហួសពីសមត្ថភាព ដោយខ្លួនមានតែពីរនាក់ ហើយជាកុមារតូចៗបែរជាចង់តតាំងនឹងមហាក្សត្រ ដែលមានទ័ពច្រើននិងពូកែៗ។

៣.១.៥ វិភាគបញ្ហាផ្សេងៗ

❖ បញ្ហាទំនាស់រវាងព្រះរាម និងនាងសីតា

→ **តើការបដិសេធរបស់នាងសីតាអំពីសំណើរនៃការលួងលោមរបស់ព្រះរាមក្នុងការដែលសុំឱ្យវិលទៅនគរវិញត្រឹមត្រូវដែរឬទេ?**

+ព្រះនាងសីតាបដិសេធពិតជាត្រឹមត្រូវ ពីព្រោះ៖

- បើតាមដំណើររឿងយើងអាចដឹងបានថា ព្រះរាមបានធ្វើទារុណកម្មផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវកាយនាងសីតាជាខ្លាំង ដោយបញ្ជាឱ្យព្រះលក្ស្មណ៍យកនាងទៅសម្លាប់ដោយពុំគិតស្រណោះ ប្រពន្ធដែលមានផ្ទៃពោះក្នុងខ្លួនក៏ដោយ ហើយចំពោះផ្លូវចិត្តវិញគឺធ្វើឱ្យមានខ្លោចផ្សាជាទម្ងន់ព្រោះថាក្នុងនាមជាគូរស្នេហ៍និងគ្នាគឺវាឈឺចាប់ណាស់ដែលស្វាមីពុំមានមនោសញ្ចេតនាដាក់ខ្លួនបែបនេះ។
- បើនិយាយពីផ្លូវធម៌វិញនោះគឺព្រះរាមពិតជាខុសធ្ងន់ណាស់ដែលប្រមាថអាយុជីវិតគេដោយកំរោល ស័ក្តិសមហើយដែលនាងសីតាមិនព្រមលើកលែងទោសឱ្យ ហើយការសម្រេចចិត្តរបស់នាងដែលមិនទន់ទោរលើពាក្យសំដីក្នុងការលួងលោមរបស់ព្រះរាមដែលអង្វរឱ្យទៅព្រះនគរវិញពិតជាត្រឹមត្រូវ
- ដោយសារតែពាក្យសត្យរបស់នាងសីតាដែលសច្ចាថាមិនផ្សះផ្សារជាមួយព្រះរាមឡើយ ដូចដែលឃ្លានាងសីតាបានពោលទៅព្រះរាមថា "*កើតមកជាតិនេះមានកម្ម នៅវេទម្រាំខ្លួនក្ស័យ បុណ្យខ្ញុំនឹងមហាក្សត្រថ្លៃ សមអស់តែម្លេះហើយណា*"។

+ព្រះនាងសីតាបដិសេធនេះគឺពុំត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះ៖

- ដោយផ្អែកលើមនោសញ្ចេតនារវាងប្តីនិងប្រពន្ធត្រូវតែមានការយោគយល់អធ្យាស្រ័យឱ្យគ្នាមិនត្រូវបដិសេធដាច់ខាតឡើយ

- ការធ្វើបែបនេះគឺមិនទុកមុខឱ្យព្រះស្វាមីដែលមានឋានៈជាព្រះរាជាឡើយ ដែលធ្វើឱ្យអាប់ឱនដល់ដំកិត្តិយសរបស់ព្រះអង្គ
- ការដឹងខុសហើយយើងចេះទទួលកំហុសរបស់ខ្លួនពិតជាគួរអឲ្យស្រ័យឱ្យ ដូចដែលព្រះរាមបានដឹងនៅកំហុសរបស់ខ្លួន ព្រះទាំងសុំអង្វរឱ្យនាងសីតាលើកលែងទោស ដូចក្នុងឃ្លាដើម "បែងនឹងរកស្រីឯណាឲ្យមានកិរិយាដូចពៅ ចូរប្អូនអាចអត់ទោសទៅ គិតកាលកំសត់នឹងគ្នា"។

→ **តើការដែលព្រះរាមយក រាមលក្សណ៍និងជប់លក្សណ៍ទៅនគរវិញដោយឃ្លាតពីនាងសីតាតើត្រឹមត្រូវដែរឬទេ ?**

+ត្រឹមត្រូវ ព្រោះ៖

- ក្នុងនាមជាបិតាចាំបាច់ត្រូវតែទទួលខុសត្រូវចំពោះកូនរបស់ខ្លួន
- ដើម្បីយកមកទូន្មានប្រដៅ
- ដើម្បីស្នងរាជពីបិតា
- តបស្នងនៅកំហុសដែលខ្លួនបានធ្វើ...

+មិនត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះ៖

- ត្រូវបំបែកបំបាក់រវាងម្តាយនិងកូន
- ព្រះរាមធ្វើបែបនេះគឺដោយសារតែជាល្បិចលួងលោមបញ្ឆោតនាងសីតាតែប៉ុណ្ណោះ
- អាងរិទ្ធអំណាចធ្វើអ្វីតាមតែចិត្តដោយមិនគិតពីអ្នកណាឡើយ...។

៣.២ វិភាគអត្ថរូប

៣.២.១ វិភាគពាក្យពេចន៍

ចំពោះពាក្យពេចន៍ទាំងឡាយដែលអ្នកនិពន្ធបានប្រើក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ក្នុងភាគទី៧៩នេះអ្នកនិពន្ធបានប្រើប្រាស់ពាក្យចម្រុះ ងាយអាន ងាយយល់ ដោយការប្រើប្រាស់ភាសា មានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលនឹងភាសាសរសេរទំនើបបច្ចុប្បន្នដែរ

- ពាក្យសំស្ក្រឹតមានដូចជា៖

- សាក្សី មានន័យថា ស្មរ បន្ទាល់
- មហាក្សត្រ មានន័យថា ក្សត្រធំ ក្សត្រិយ៍ប្រសើរ

- រាស្ត្រ មានន័យថា ដែន ប្រទេស
    - ពាក្យខ្មែរមានដូចជា៖
- មន្ទិល មានន័យថា ដំណើរសៅហ្មង ការស្មោកគ្រោក
- អាក់អន់ មានន័យថា មានថ្នាំងថ្នាក់ចិត្ត, ខឹងសម្បាបន្តិចបន្តួច
- កំហឹង មានន័យថា សេចក្តីខឹង

៣.២.២ វិភាគឃ្លាល្បះ

ចំពោះឃ្លានៅក្នុងល្បះនៃកំណាព្យក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្សែទី៧៩ តាមការសិក្សាឃើញថារាល់ឃ្លាដំបូង(ឃ្លាទី១)ក្នុង វគ្គនីមួយៗនៃកំណាព្យអ្នកនិពន្ធបានប្រើប្រាស់ ឃ្លាភាគច្រើនគឺ ឃ្លា "កាលអើយកាលនោះ" ព្រមទាំងការប្រើប្រាស់ ចុងចួន ផ្ទួន និងរណ្តំ យ៉ាងពីរោះ។

៣.២.៣ វិភាគជើងកាព្យ

នៅក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្សែទី៧៩យើង នេះឃើញថាការអ្នកនិពន្ធបានប្រើវិធីតែងនិពន្ធដោយប្រើ កំណាព្យ "បទរាយ, និយាយ បទរាយ, ភ្លេង បទរាយ, ស្មើ បទរាយ, ដើត បទរាយ, ភ្លេងឆា បទរាយ, ឲត បទពិលាប, ឲត បទរាយ, ស្មើ បទពិលាប, ក្រៅណក បទរាយ, ដើត បទខឹនម៉ា, ភ្លើង បទរាយ, ឱត បទរាយ ។

៣.៣ វិភាគអត្ថរស

៣.៣.១ វិភាគអច្ឆរិយរស

ដំណើររឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរក្នុងខ្សែទី៧៩ គឺភាពអច្ឆរិយរសតាំងពីដើមរហូតដល់ចប់។ កវីបានលើកយកនូវភាពអស្ចារ្យរបស់តួអង្គផ្សេងៗមកបង្ហាញ ដូចជានាងសីតាលុយភ្លើង ដើម។

៣.៣.២ វិភាគកុសលរស

ដំណើររឿងបានអប់រំអ្នកអានដូចជា៖

- មុនធ្វើអ្វីមួយត្រូវចេះគិតពិចារណា
- ឱ្យចេះស្គាល់នៅកំហុសខ្លួន និងចេះទទួលស្គាល់នូវកំហុសរបស់ខ្លួន
- ឱ្យតម្លៃលើពាក្យសត្យ
- អប់រំកូនត្រូវចេះស្រឡាញ់អ្នកមានគុណ...

៣.៣.៣ វិភាគទារុណរស

នៅក្នុងដំណើររឿងអ្នកនិពន្ធបានបង្ហាញពីការព្រាត់ប្រាស់គ្នារវាងកូន និងម្ដាយ ដែលមានភាពនឹករលឹកគ្នាជាពុនពេកនៅពេលដែលព្រះរាមបានយករាមល្បណ៍ និងជប់លក្សណ៍ទៅនគរ

IV ជំពូកទី៤៖ លក្ខណៈវិជ្ជមាន អវិជ្ជមាន (ឥទ្ធិពល តម្លៃសង្គម ការអប់រំ...)

៤.១ លក្ខណៈវិជ្ជមាន

នៅក្នុងខ្សែទី៧៩នៃរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរយើងបានផ្ដល់នូវ៖

- គ្រួសារ៖អប់រំទៅលើទំនាក់ទំនងរវាងប្ដីប្រពន្ធត្រូវមានចិត្តត្រាប្រណៃគ្នានឹងគ្នា ចេះយល់ចិត្តគ្នា នឹងមានភាពស្មោះត្រង់នឹងគ្នា ព្រមទាំងចេះអត់ឱនឱ្យគ្នា មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះផ្ដល់នូវទំនួលខុសត្រូវទៅលើកូន កូនចេះដឹងគុណគោរពឪពុកម្ដាយ
- សង្គម៖ ឥទ្ធិពលទៅលើការឱ្យតម្លៃស្ត្រី ដូចដែលព្រះរាមបានតាមលួងលោមមានសីតាជាតឹកតាងស្រាប់ លើសពីនេះក៏ឱ្យតម្លៃទៅលើពាក្យសត្យ ដែលជាផ្នត់គំនិតរបស់ខ្មែរយើងពីបុរាណ

៤.២ លក្ខណៈអវិជ្ជមាន

នៅក្នុងខ្សែទី៧៩នៃរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរយើងបានផ្ដល់នូវ៖

- ការដែលនាងសីតាមិនព្រមផ្សះផ្សាជាមួយព្រះរាមគឺជាអំពីមួយដែលដែលអាចនឹងជះឥទ្ធិពលដល់មនុស្សនៅក្នុងសង្គមឱ្យយកគំរូដែលមិនមានការអាធ្យាស្រ័យដល់អ្នកដែលដឹងខុសហើយចេះទទួលខុសត្រូវ
- ធ្វើឱ្យមនុស្សប្រកាន់តែចិត្តខ្លួន

V ជំពូកទី៥៖ សន្និដ្ឋាន

ជារួមក្រោយពីបានធ្វើការវិភាគលើបញ្ហា និងសិក្សាលើអំណះអំណាងរួចមកយើងឃើញថារឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរក្នុងខ្សែទី៧៩នេះមានបង្កប់នៅអត្ថន័យជាច្រើន ដែលបង្ហាញនៅឧត្តមគតិល្អដល់មនុស្សក្នុងសង្គម ព្រមទាំងធ្វើជាទឡ្ហីករណ៍ដល់មនុស្សទុកធ្វើការគិតពិចារណា។

ឯកសារពិគ្រោះ

ដកស្រង់ចេញពី(*សៀវភៅរាមកេរ្តិ៍ខ្សែទី៧៩ , ឯកសារអក្សរសិល្ប៍សម័យអង្គររបស់លោកគ្រូ ឃិន យ៉ន់ និង សៀវភៅសិក្សាអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ សម្រាប់មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ "នាយកដ្ឋានអភិវឌ្ឍកម្មវិធីសិក្សាឆ្នាំ២០១៩"*)។